

Ünnepi tanulmányok a 75 éves

NÉMETH ZSOLT

tiszteletére

Navigare necesse est

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Ünnepi tanulmányok a 75 éves
Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Szerkesztette
Barabás A. Tünde és Christián László

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A kötet szerzői

Amberg Erzsébet	Koltay András
Androvicz Gábor	Korinek László
Balla Zoltán	Kovács Gábor (NKE)
Balogh Lídia	Kovács Gábor (SZE)
Barabás Andrea Tünde	Kőhalmi László
Berei Róbert	Lévay Miklós
Blaskó Béla	Madai Sándor
Boda József	Magasvári Adrienn
Budaházi Árpád	Major Róbert
Christián László	Mészáros Bence
Czenczer Orsolya	Nagy László Tibor
Domokos Andrea	Pallagi Anikó
Erdős Ákos	Pallo József
Fantoly Zsanett	Pap András
Farkas Ákos	Pápai-Tarr Ágnes
Fenyvesi Csaba	Polt Péter
Finszter Géza	Ruzsonyi Péter
Gál István László	Sallai János
Gönczöl Katalin	Sárkány István
Hautzinger Zoltán	Schubauer László
Herke Csongor	Sipos Ferenc
Hollán Miklós	Sivadó Máté
Horgos Lívia	Szabó Andrea
Irk Ferenc	Szendrei Ferenc
Karsai Krisztina	Vári Vince
Kiss Tibor	Windt Szandra

© A szerzők, 2021

Szerkesztés © Barabás A. Tünde, Christián László, 2021

© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó | 9

Laudáció

Koltay András

A vitorlázó kriminológus –
Németh Zsolt rendőr ezredes köszöntése | 13

Tanulmányok

Amberg Erzsébet

Mennyi az annyi? – A fiatalkorú bűnözés és bűnözéskontroll
alakulásának áttekintése | 17

Balla Zoltán

Kormányzástan – kormányzás –
Áttekintés megjegyzésekkel | 27

Balogh Lídia

„A jó rendőr tapintatos és gyengéd...” | 37

Barabás A. Tünde

A rendőrségi munka és a lakosság
bizonytalanságérzetének összefüggései | 43

Berei Róbert

Várnézőben a budavári „sheriffel” | 53

Blaskó Béla

Jogállamiság – értelmezési szilánkok | 61

Boda József

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal
szerepe a bűnüldözésben | 71

Budaházi Árpád

Gondolatok az agyi alapú hazugságvizsgálatról | 81

Christián László

Szívvel-lélekkel a bűnmegelőzésért | 91

Czenczer Orsolya
 A büntetés-végrehajtás zöld esküje –
 Az európai zöld megállapodás (*Green Deal*)
 és a magyar büntetés-végrehajtás kapcsolódási pontjai | 101

Domokos Andrea
 Hallgatók a célkeresztben | 109

Erdős Ákos
 FOCUS-ban a rendőrség drogprevenációs tevékenysége | 119

Fantoly Zsanett
 Fejezetek Los Angeles rendészettörténetéből | 131

Farkas Ákos
 A kihallgatási jegyzőkönyvek
 és a tisztességes eljárás a nyomozás során | 139

Fenyvesi Csaba
 Kriminológiai morzsák a világból | 153

Finszter Géza
 A büntetőeljárás törvény új jogintézményei,
 a leplezett eszközök | 163

Gál István László
 A minősített adattal visszaélés
 néhány kriminológiai problémaköre | 179

Gönczöl Katalin
 A szolgáltatott igazság | 189

Hautzinger Zoltán
 A külföldiek és a migráció lehetséges
 megjelenése a kriminológiában | 199

Herke Csongor
 A kiberbűnözés és a teljesen
 önvezető járművek | 211

Hollán Miklós
 A közösség tagja elleni erőszak viszonya
 más bűncselekményekhez | 223

Horgos Livia
 Gondolatok a Janus-arcú
 magánindítványról és hiányáról | 237

Irk Ferenc
 Az európai értékek védelméről | 247

Karsai Krisztina

THC vagy CBD? Izgalmas jogi kérdések
a *French Bulldog*-ügy margójára | 255

Kiss Tibor

Miért népszerű a darknetes
kábitószerek-kereskedeleme? | 269

Korinek László

Az út nullától egyig | 277

Kovács Gábor

A vezetői hatékonyság
további növelésének lehetőségei | 287

Kovács Gábor

Az egységes Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA–2020)
megvalósítása – illúzió vagy realitás? | 297

Köbalmi László

A biztonság bűvöletében | 309

Lévay Miklós

Az ENSZ bűnözéssel szembeni tevékenységéről
és az Európai Bűnmegelőzési Intézet (HEUNI)
munkájáról | 319

Madai Sándor

Elmélkedés egy bűncselekmény jogi tárgyáról:
a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása | 333

Major Róbert

Közlekedéskriminológiai gondolatok
(egy ítélet margójára) | 341

Mészáros Bence

A közeli ismétléses sértetté válás
(*near repeat victimization*)
és szerepe a prediktív rendészetben | 351

Nagy László Tibor

A fiatalkorúak által elkövetett rablásokról | 361

Pallagi Anikó

Kriminálpolitikai alapvetés | 371

Pallo József

Deus ex machina,
avagy az intézkedések mint a szabadságvesztés alternatívái | 383

Pap András László

Minden (roma) élet számít:
populizmus a koronavírus árnyékában | 391

Pápai-Tarr Ágnes – Sipos Ferenc

A közérdekű munka büntetéskiszabási tapasztalatai
egy aktakutatás fényében | 401

Polt Péter

A 21. század kihívásainak hatása a büntetőeljárásra –
Kripto valuták, azaz az új vagyoni értékek
büntetőjogi kérdései | 419

Ruzsonyi Péter

A Covid-19-pandémia hatása a „börtönvilágra” | 429

Sallai János – Androvicz Gábor

Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője | 445

Sárkány István

Az iszlám és a terrorizmus kapcsolatának
néhány aspektusa | 457

Schubauer László

A pénzmossással kapcsolatos
nemzetközi egységesítési törekvések
és a pénzmosság tényállásának 2020. évi átalakítása | 467

Sivadó Máté

Mire tanít bennünket (leginkább)
Németh Zsolt etikája kábítószer-területen –
avagy továbbra sem engedünk a 77-ből! | 479

Szabó Andrea – Magasvári Adrienn

A pénzügyőrtisztképzés a bolognai folyamat
és az uniós csatlakozás tükrében | 487

Szendrei Ferenc

Terrorizmusfinanszírozás,
azaz a terrorizmus bevételei | 499

Vári Vince

Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége
a rendőri munkában | 509

Windt Szandra

Emberkereskedelem és a (közösségi) rendőrség | 519

Kőhalmi László¹

A biztonság bővületében

Bevezető gondolatok

Az euro-atlanti civilizációban a 17. század óta uralkodik a Nyugat tudományos felsőbbrendűségét, az eszközszerű racionalitás fontosságát hangsúlyozó megközelítés.² Még mindig tartja magát a felvilágosodásból származó, a tudományok és a technika fejlődésébe vetett teljes bizalmon alapuló megingathatatlan hit a haladásban, az emberiség diadalmas előremenetelében egy végső, paradicsomi állapot felé.

Ezt a megközelítést a politikai paletta egymástól távol helyezkedő ideológusai is vallják: mind a liberális típusú, a piacgazdaságra épülő demokráciák; mind a marxizmus-leninizmus táptalaján kifejlődött kommunista teóriák is vallás-pótlékként tekintenek a tudomány mindenhatóságára.

A nyugati társadalmak legújabb fejlődését elemezve egyre többen merik kijelenteni, hogy válság van. Néhány évtizeddel ezelőtt még komoly bátorságot igényelt volna a polgári társadalmak értelmiségétől, hiszen aki bírálni merészelt a nyugati típusú demokráciák működését, az akár egzisztenciális biztonságát is veszélybe sodorhatta, mert könnyen ráaggatták a „kommunistaszimpatizáns” jelzőt. A kritikai hangok felelősödését persze az is lehetővé tette, hogy a volt szocialista vagy szociáldemokrata rezsimek szinte mind a pluralista demokrácia és a piacgazdaság útját követik.³

A kritika, a nyugati kultúrkör válságának felismerése ugyanakkor nem jelenti a modern fejlődés totális tagadását, annak teljes elvetését. A helyes analízist követheti a szükséges reform, az irányvonalak rendbetétele.

A változásoknak azonban drasztikus, átfogó jelleggel kell rendelkezniük, és mindez egy valóban új világ(rend) kialakítását igényli, egy olyan globális és lokális szempontokat egyaránt figyelembe vevő érték- és szempontrendszer, amely korunk emberének az alapoktól kiinduló átformálását követeli meg.

¹ Tanszékvezető egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Kriminológiai és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék. Kapcsolat: kohalmi.laszlo@ajk.pte.hu.

² Segesváry Viktor: *Civilizációk dialógusa*. Hága, Mikes International, 2004. 4.

³ Segesváry Viktor: *Tanulmányok, cikkek, beszédek és előadások. Vol. I. 1994–2000*. Hága, Mikes International, 2006. 3.

A tudomány képviselői több esetben tettek arra kísérletet, hogy meghatározzák azokat a szempontokat, értékeket, amelyeket az emberiségnek elsődlegesen követnie kellene. Idesorolható a Római Klub számára László Ervin vezetése alatt elkészült *Célok az emberiség számára (Goals for Mankind)* címmel 1977-ben publikált jelentése is,⁴ amelyben már – az elsők között – megfogalmazódott a biztonság iránti igény.

A biztonság mítosza

A biztonság jelentéstartalmának mélyebb megismeréséhez kiindulási alapként a jogtudományban gyakran használt úgynevezett negatív jellegű megközelítés adhat némi támpontot, ugyanis a biztonság a biztonság hiányával korrelatív viszonyban van. Ádám Antal a biztonság hiánya alatt valamiféle fenyegetést, veszélyt, ártalmat, károsodást, hátrányt, félelemmel és/vagy gyötrellemmel járó szenvedést ért.⁵ A biztonság az előbb leírtak reciproka, vagyis egy sajátos oltalmi, védettségi helyzetet jelent.⁶

A biztonság fogalmában Hans-Jörg Albrecht szerint benne foglaltatik, hogy az nem jelenti a jogtárgyak sérelmének teljes kizárhatóságát.⁷

A biztonság fogalmi ellentéte nem a bizonytalanság, mivel ez utóbbi nem jár együtt automatikusan hátránnyal.⁸ A biztonság ellentétpárja a biztonság hiánya. Mindez az emberre vonatkoztatva – Gazdag Ferenc és Remek Éva szerint – annyit jelent, hogy biztonságban van az, aki nincs veszélyben. Félelmei és aggodalmai pedig annak nincsenek, aki nem érzi, azaz nem „percipiál” fenyegetettségét.⁹

A biztonság és annak hiánya rendkívül változatos értelmezésben jelent és jelenik meg a különböző civilizációkban, és függ az adott veszély/hátrány volumenétől, térbeli kiterjedtségétől, műszaki kapacitásállományától stb.¹⁰

A biztonság állami megközelítésében és kezelésében – Ádám Antal értelmezésében – jelentős cezúra a nemzetállamok létrejötte, és a valós vagy fiktív „társadalmi szerződésekben” kimondott vagy kimondatlan állami biztonsági garanciavállalás. Az államok alapvetően három „biztonsági termék” produkálására

⁴ László Ervin: Globális problémák – a Római Klub szemlélete és hatása. *Valóság*, 28. (1985), 5. 19.

⁵ Ádám Antal: A biztonság az értékek között. *JURA*, 11. (2005a), 1. 33.

⁶ Vida Csaba: A biztonság és a biztonságpolitika katonai elemei. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 1. (2013), 1. 89.

⁷ Hans-Jörg Albrecht: Biztonság és bűnmegelőzés. Objektív biztonság – szubjektív biztonság. In Virág György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok 47*. Budapest, OKRI, 2010. 17.

⁸ Ádám (2005a): i. m. 33.

⁹ Gazdag Ferenc – Remek Éva: *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Studia Universitatis Communia. Budapest, Dialóg Campus, 2018. 17.

¹⁰ Ádám Antal: A jogi alapértékek harmóniája és versengése. *Polgári Szemle*, 2. (2006), 7–8. 29–31.

szerződnek: az állambiztonságra, a nemzetbiztonságra és a közbiztonságra.¹¹ Ez utóbbi – a Jubiláns értelmezésében – a bűnözés hiányát, vagy legalábbis nagyon alacsony szintjét jelenti a széles közvéleményben, illetve a politikai diskurzusban.¹²

A biztonsági triász „leszállítása” a megrendelőknek, az állampolgároknak azonban nem kizárólagosan a szép szó, a baráti meggyőzés eszközével ment és megy végbe, hanem durvább vagy lágyabb módon, de erőszakos és/vagy militáns mechanizmusok alkalmazásával is.¹³

A hidegháborús oppozíció, a merev bipoláris szembenállás – részben – történeti kategóriává válását követően, a tudományos, társadalmi és politikai aktorok fellépésének köszönhetően a biztonságfogalom egyre összetettebbé, cizelláltabbá vált.¹⁴

A számtalan biztonságfogalom-megközelítések közül külön említést érdemel az ENSZ keretében 1994-ben a *Redefining Security: The Human Dimension* című jelentés.¹⁵ Száraz Enikő szerint ez a dokumentum alapozta meg az úgynevezett humán biztonság tartalmi összetevőinek korántsem lezárult széles körű kutatását, a leszűrt következtetések, változások megfogalmazását és valamilyen mérvű alkalmazását.¹⁶

A humán biztonság fogalmát holisztikus szemlélettel az embert és az emberi közösségeket fenyegető valamennyi veszélyt, ártalmat figyelembe véve és interdependensen kell kezelni, s mindez nem zárja ki sem az állambiztonság, sem a nemzetközi biztonság vagy a kollektív biztonság követelményét és védelmét.¹⁷

A holisztikus szemléletű humán biztonság mellőzhetetlen *differentia specifica* (például az éhínség, a szegénység elleni küzdelem) csokorba szedhetők, de mindez nem kezelhető lezárt, statikus kategóriaként, hanem egy dinamikus változó ismérv- és követelményhalmaz.¹⁸

A *human security* elvileg tehát korszakunk valamennyi veszélyétől és ártalmától való mentességet jelenti, tudva, ismerve, hogy az emberközpontú biztonság kívánalma a gyakorlati élet síkján megvalósíthatatlan.

¹¹ Németh Zsolt: A rendőrségi bűnmegelőzés közösségi rendészet. In Borbíró Andrea et al. (szerk.): *A büntető hatalom korlátainak megtartása: A büntetés mint végső eszköz. Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére*. Budapest, ELTE Eötvös, 2014. 385.

¹² Németh Zsolt: A közbiztonság kriminológiai aspektusai. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica*, 74. (2012), 365.

¹³ Ádám Antal: A biztonság mint jogi érték. In Balogh Ágnes – Hornyák Szabolcs (szerk.): *Tanulmánykötet Erdősy Emil professzor 80. születésnapja tiszteletére*. Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata 136. Pécs, PTE ÁJK, 2005b. 13.

¹⁴ Kondorosi Ferenc: A biztonság változásai és a Blackwater szindróma kérdése. *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 3. (2015), 2. 127.

¹⁵ Ian Holliday – Brendan Howe: Human security: A global responsibility to protect and provide. *The Korean Journal of Defense Analysis*, 23. (2011), 1. 73–75.

¹⁶ Száraz Enikő: A biztonság új dimenziói. *Külügyi Szemle*, 2. (2003), 2. 204.

¹⁷ Szászi Ivett: A humánbiztonság koncepciója és mérésének lehetőségei. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 2. 112–113.

¹⁸ Ádám (2006): i. m. 32–35.

A humán biztonsághoz elválaszthatatlanul kapcsolódik a védelem, az úgynevezett *human security defence*, és a megelőzést, elhárítást, helyreállítást is magában foglaló oltalom, a *safetý* elérése.¹⁹

A biztonság mint érték kiemel(ked)ése

A pluralista axiológia szerint érték az, amit az értékelő alany annak tart. Az érték tehát az emberi értékelés terméke, az értékelt tárgynak az értékelő által tulajdonított (imputált) minősége.²⁰ Az értékelő alanyoktól függ elsődlegesen az is, hogy mely értékek, milyen ötvözetben és sorrendben alkotnak számukra értékrendszert.

Bármely érték súlyát, hierarchikus helyzetét az ellentétéként létező veszély, hátrány, kár stb. értéktelen ártalmasságának szintje határozza meg, vagy legalábbis erőteljesen befolyásolja.²¹ Az értékek közül meghatározó szerep jut a jogi értékeknek, hisz azok jogi normák által is védettek. Kiemelkedő jelentőségűek a jogi értékek közül az úgynevezett jogi alapértékek, amelyek meghatározzák az egyéb jogi értékek kereteit és főbb tartalmi összetevőit, és ezáltal hatást gyakorolnak a nem jogi – például művészeti, kulturális stb. – értékekre. A jogi alapértékek rendszere folyamatos változásban, fejlődésben van, azok – a társadalmi-gazdasági, a tudományos-műszaki peremfeltételek módosulása miatt – dinamikájukban értelmezhetők.²² A jogi alapértékek egymás közötti viszonya optimális esetben, tehát minőségi jogalkotás esetén konzisztens.

Az elméletben harmonikusnak ígérkező viszonyt azonban a tapasztalati valóság nem feltétlenül igazolja vissza, sőt előfordulhat értékütközés, értékkonkurálás. Alkotmányos jogállamban az értékek – így a biztonság mint jogi alapérték – kollíziója esetében bírósági, legvégső esetben alkotmánybírósági verdikt dönt a jogi alapértékek hierarchiájáról.

A biztonság mint érték garantálásakor azonban a Josef Isensee által képviselt állami védelmi, oltalmi kötelezettség²³ olyan hatalmi vadhajtásokat eredményezhetnek, amelyek az állam, az állami bürokrácia részéről a közigazgatásban az őrláng-funkció helyett diszfunkcionalitást, hatalmi visszaéléseket katalizálhatnak.

¹⁹ Ádám Antal: Az alkotmányos jogállam újszerű feladata és működése. In Csefkó Ferenc (szerk.): *Ünnepi kötet Ivancsics Imre egyetemi docens, decan emeritus 70. születésnapjára*. Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pecs Publicata 140. Pécs, PTE ÁJK, 2008. 53.

²⁰ Losonczy István: Jogfilozófiai előadások vázlatja. In Varga Csaba (szerk.): *Experta historica philosophiae iuris*. Budapest, Szent István Társulat, 2002. 19–20.

²¹ Ádám Antal: Értékek és értékelméletek. *Társadalmi Szemle*, 52. (1997), 5. 7.

²² Ádám (2006): i. m. 32–35.

²³ Josef Isensee: *Das Grundrecht auf Sicherheit. Zu den Schutzpflichten des freiheitlichen Verfassungsstaates*. Berlin – New York, de Gruyter, 1983. 21–31.

Mindez komoly veszélyeket rejt magában, hiszen a társadalom védelmének jelszava alatt akár irracionális kriminalizálási tendenciákat indít(hat) meg.²⁴ Ez viszont a szocialista diktatúrák gondolatbűncselekményi kategóriájának újra-éledését jelent(heti), vagyis a jogállam csendben erodálódik.

Winfried Hassemer helyesen észlelte annak veszélyét, hogy a tényleges hétköznapi életben éppen a közhatalom jelent(het)i a legnagyobb veszélyt az emberi szabadságra. A biztonság mint „termék” előállításán ténylegesen vagy látszólagosan fáradozó állam szíve szerint aláíratna állampolgáraival egy saját szabadságukat korlátozó biánkó csekket.²⁵ Az ilyen állam azonban csalfa, hiszen leértékeli az emberek szabadságát, és azt az üzenetet sugározza a polgároknak, hogy az alapjogok közül a biztonság „*primus inter pares*”.²⁶

A hazai szakirodalomban Szikinger István feltárta a *securitization* árnyoldalait.²⁷ A „biztonságiasítás” azért veszélyes, mert a biztonságot ígérő diktátorjelöltek könnyen meghatározó politikai szereplővé válhatnak, és *stand by* üzemmódba helyezhetik a demokratikus intézményrendszer garanciális szerveit (például bíróságok, alkotmánybíróság), amint ez korunk politikai ingamozgásainál észlelhető.

Egyes politikai szereplők lényegében egy folyamatos virtuális háborús helyzetet generál(hat)nak saját politikai és jogi rémtetteik legitimálásához. Ennek a politikai hangulatkeltésnek a jogi leképeződése az antiterrorista jog,²⁸ amelynek tévútját mutatja a guantanamoi támaszponton történt szomorú eseménysor. Valószínűleg Jean Charles de Menezes brazil villanyszerelő, akit Londonban tévedésből, közléről, hét lövéssel gyakorlatilag kivégeztek, ennek a biztonságos világrendnek az „üzemeltetési költsége”. Rosszkor volt, rossz helyen.

Az a biztonság, amely a büntetőeljárás garanciális szabályainak leépítésével,²⁹ az emberi jogok megsemmisítésével érhető el, semmit nem ér, mert az ilyen állapot a társadalom teremtő erejét pusztítja el.³⁰

²⁴ Uwe Volkmann: Sicherheit und Risiko als Probleme des Rechtsstaats. *Juristen Zeitung*, 59. (2004), 14. 700–703.

²⁵ Winfried Hassemer: Staat, Sicherheit und Information. In Johann Bizer – Bernd Lutterbeck – Joachim Rieß (szerk.): *Umbruch von Regelungssystemen in der Informationsgesellschaft – Freundesgabe für Alfred Büllersbach*. Stuttgart, J.F. Steinkopf Druck, 2001. 232–233.

²⁶ Szikinger István: Téveszmék a biztonságról. In Virág György (szerk.): *OKRI Szemle 2. kötet*. Budapest, OKRI, 2012. 25.

²⁷ Szikinger (2012): i. m. 28–29.

²⁸ Szikinger István: Terrorizmus és jogkorlátozás. *Fundamentum*, 9. (2005), 3. 73–74.

²⁹ Finszter Géza – Korinek László: Maradhat-e alkotmányos jogállam Magyarországon? *Jogtudományi Közlemény*, 70. (2015), 12. 575.

³⁰ Finszter Géza: Közbiztonság és jogállam. *Jog – Állam – Politika*, 1. (2009), 3. 168.

Az új biztonsági jolly joker: az egészségügyi biztonság

A koronavírus-járvány olyan helyzet elé állította az államokat és illetékes szerveket,³¹ amelyek menedzselésétől – legalábbis az euroatlanti civilizációs kormányok – elszoktak. A pandémia kezelése (például kolera, spanyolnátha) furcsa mód az egészségügyi-higiéniás körülmények javulása miatt rendszeridegenné vált a nyugati kultúrkörben, olyannyira, hogy maga a közegészségügyi ágazat szakmai presztízse is mérséklődött.

A közegészségügyi büntetőjog komoly jogtörténeti szabályozási előzménnyel rendelkezik.³² A közegészséget sértő deliktumok jellemzője, hogy a tettes bizonyos magatartásával létrehozott helyzet útján határozatlan számú ember életét, testi épségét és egészségét veszélynek teszi ki. További közös ismérv a veszély közeli volta, s a jogsérelmek bekövetkezésének nagyfokú valószínűsége.³³

A premodern kor ismerte a járványügyi büntetőjogban rejlő védelmi potenciálokat, napjainkban a nehézséget az egészségügyi biztonság és a szabadság közötti megfelelő egyensúlyi helyzet megteremtése jelenti. A biztonságnak mint alapjognak egy speciális szegmense, az egészségügyi biztonság ugyanis a Covid-19-járvány ideje alatt kiemelkedett és – nem ritkán *contra legem* vagy speciális felhatalmazások útján – szinte minden érdeket maga alá gyűrt.

A szabadság mint alapjog viszont arra hivatott, hogy megóvja az egyén szabadságát a közhatalom igazságtalan és aránytalan beavatkozásaitól. Egy jogállam anyajogszabálya, alkotmánya megköveteli a törvényhozótól, a közigazgatástól és az igazságszolgáltatástól, hogy egy pillanatra se tévessze szem elől az állam által megvédendő szabadságjogokat, és megteremtse, valamint megőrizze a megfelelő egyensúlyt a biztonság és a szabadság között.³⁴

Az alapjogok védelmének kötelezettsége során az államnak két szempontot célszerű figyelembe vennie: egyrészt az „alulmérés tilalma” szerint garantálnia kell egy bizonyos minimális mértékű védelmét a szabadságnak; másrészt a „túlmérési tilalom” is fennáll, azaz a szabadság korlátok nélkülisége egy kaotikus emberi „közösség” kialakulásához vezethetne.

Lényegében ezt a dilemmahelyzetet oldja fel a szakirodalomban, valamint az alkotmány- és emberi jogi bírósági gyakorlatban jól ismert arányossági klauzula.

³¹ Gál István László: A spanyolnátha, a koronavírus és a büntetőjog. *Büntetőjogi Szemle*, 9. (2020), 1. 57–58.

³² Angyal Pál: *A magyar büntetőjog kézikönyve 3. A testi sértés és a közegészség elleni bűntettek és vétségek*. Budapest, Athenaeum, 1928. 89–91.

³³ Finkey Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Negyedik, átdolgozott kiadás. Budapest, Grill, 1914. 777–779.

³⁴ Hans-Jürgen Papier: Umgang mit der Corona-Pandemie: verfassungsrechtliche Perspektiven. *Aus Politik und Zeitgeschichte*, 70. (2020), 35–37. 4.

Az államnak – akár külső szakértők bevonásával – folyamatosan vizsgálnia kellene, hogy mely veszélyelhárítási és elővigyázatossági intézkedések állnak arányban az aktuális vészhelyzettel. A jogi mérlegelés e kérdései sürgősen interdiszciplináris válaszokat várnak, és nem szabad azokat átengedni kizárólag virológusoknak, orvosoknak, epidemiológusoknak és természettudósoknak.³⁵

Az egészségügyi biztonság és a vírus elleni küzdelem címszavával olyan tudományos premisszákat és jogelveket negligáltak, amelyeket annak előtte sohasem. A korábban akár több évig tartó gyógyszerkísérletek hihetetlen módon lerövidültek, vagy kötelező szakmai protokollokat ignoráltak a vakcina gyors előállításának érdekében. Mindez szakmai dilemmát okozhat a kezelést elvégző orvosnak, hiszen az evidenciákat nélkülöző protokollok esetében megbillenni látszik a megengedett orvosi kockázatvállalás amúgy is ingatag szakmai ösvénye.

A vírus elleni védekezésre, az egészségügyi biztonságra hivatkozással, a több évszázados küzdelemmel kiépített jogállami architektúrát pillanatok alatt lebontották. Aki a mainstreamtől eltérő tudományos álláspontot képvisel, aki hiányolja a vizsgálati eredmények nyilvánosságát, az pillanatok alatt közellenséggé válhat, rosszabb esetben a tudományos véleménynyilvánítás kriminalizálására is sor kerülhet.

Még nincs a pandémiás scenáriókról elegendő tudás a birtokunkban, még távol állunk a tudományos evidenciák megfogalmazásától.

Megválaszolendő kérdést jelent az, hogy bizonyos szakterület – esetünkben a járványügy – egyáltalán szabályozható-e részletekre is kiterjedően törvényi szinten, mivel parlamenti hatáskör az alapvető jogokba történő beavatkozás. A törvényhozók nem engedhetik át a végrehajtó hatalomnak túl általánosan és homályosan megfogalmazott felhatalmazásokkal a jogkorlátozó beavatkozások impériumát, mert az jogállamrontó gyakorlat kialakulásához vezethet.

Itt az ideje, hogy a demokratikus államok abszolválják a pandémialeckét, és a törvényhozók mind országos, mind nemzetközi szinten jobban felkészüljenek a járványok, a veszélyhelyzetek gyors, hatékony, szakszerű és jogállami kezelésére.

³⁵ Papier (2020): i. m. 4.

Irodalomjegyzék

- Albrecht, Hans-Jörg: Biztonság és bűnmegelőzés. Objektív biztonság – szubjektív biztonság. In Virág György (szerk.): *Kriminológiai tanulmányok* 47. Budapest, OKRI, 2010. 17–35.
- Angyal Pál: *A magyar büntetőjog kézikönyve 3. A testi sértés és a közegészség elleni bűntettek és vétségek*. Budapest, Atheneum, 1928.
- Ádám Antal: Értékek és értékelméletek. *Társadalmi Szemle*, 52. (1997), 5. 3–19.
- Ádám Antal: A biztonság az értékek között. *JURA*, 11. (2005a), 1. 33–41.
- Ádám Antal: A biztonság mint jogi érték. In Balogh Ágnes – Hornyák Szabolcs (szerk.): *Tanulmánykötet Erdős Emil professzor 80. születésnapja tiszteletére*. Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata 136. Pécs, PTE ÁJK, 2005b. 13–30.
- Ádám Antal: A jogi alapértékek harmóniája és versengése. *Polgári Szemle*, 2. (2006), 7–8. 26–41.
- Ádám Antal: Az alkotmányos jogállam újszerű feladata és működése. In Csefkó Ferenc (szerk.): *Ünnepi kötet Ivancsics Imre egyetemi docens, decan emeritus 70. születésnapjára*. Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pecs Publicata 140. Pécs, PTE ÁJK, 2008. 45–58.
- Finkey Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Negyedik átdolgozott kiadás. Budapest, Grill, 1914.
- Finszter Géza: Közbiztonság és jogállam. *Jog – Állam – Politika*, 1. (2009), 3. 167–191.
- Finszter Géza – Korinek László: Maradhat-e alkotmányos jogállam Magyarországon? *Jogtudományi Közlöny*, 70. (2015), 12. 570–579.
- Gazdag Ferenc – Remek Éva: *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Studia Universitatis Communia. Budapest, Dialóg Campus, 2018.
- Gál István László: A spanyolnátha, a koronavírus és a büntetőjog. *Büntetőjogi Szemle*, 9. (2020), 1. 57–64.
- Hassemer, Winfried: Staat, Sicherheit und Information. In Johann Bizer – Bernd Lutterbeck – Joachim Rieß (szerk.): *Umbruch von Regelungssystemen in der Informationsgesellschaft – Freundesgabe für Alfred Büllersbach*. Stuttgart, J.F. Steinkopf Druck, 2001. 225–246.
- Holliday, Ian – Brendan Howe: Human security: A global responsibility to protect and provide. *The Korean Journal of Defense Analysis*, 23. (2011), 1. 73–91.
- Isensee, Josef: *Das Grundrecht auf Sicherheit. Zu den Schutzpflichten des freiheitlichen Verfassungsstaates*. Berlin – New York, de Gruyter, 1983. Online: <https://doi.org/10.1515/9783110893243>
- Kondoroszi Ferenc: A biztonság változásai és a Blackwater szindróma kérdése. *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 3. (2015), 2. 127–137.
- László Ervin: Globális problémák – a Római Klub szemlélete és hatása. *Valóság*, 28. (1985), 5. 14–25.
- Losonczy István: Jogfilozófiai előadások vázlat. In Varga Csaba (szerk.): *Experta historica philosophiae iuris*. Budapest, Szent István Társulat, 2002.
- Németh Zsolt: A közbiztonság kriminológiai aspektusai. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica*, Tom. 74. (2012), 365–375.
- Németh Zsolt: A rendőrségi bűnmegelőzés közösségi rendszet. In Borbíró Andrea – Inzelt Éva – Kerezi Klára – Lévay Miklós – Podoletz Léna (szerk.): *A büntető hatalom korlátainak megtartása: A büntetés mint végső eszköz. Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére*. Budapest, ELTE Eötvös, 2014. 379–389.
- Papier, Hans-Jürgen: Umgang mit der Corona-Pandemie: verfassungsrechtliche Perspektiven. *Aus Politik und Zeitgeschichte*, 70. (2020), 35–37. 4–8.
- Segesváry Viktor: *Civilizációk dialógusa*. Hága, Mikes International, 2004.
- Segesváry Viktor: *Tanulmányok, cikkek, beszédek és előadások. Vol. I. 1994–2000*. Hága, Mikes International, 2006.
- Szárász Enikő: A biztonság új dimenziói. *Külügyi Szemle*, 2. (2003), 2. 199–223.

- Szászi Ivett: A humánbiztonság koncepciója és mérésének lehetőségei. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 2. 109–127. Online: <https://doi.org/10.32561/nsz.2019.2.9>
- Szikinger István: Terrorizmus és jogkorlátozás. *Fundamentum*, 9. (2005), 3. 73–80.
- Szikinger István: Téveszmék a biztonságról. In Virág György (szerk.): *OKRI Szemle 2. kötet*. Budapest, OKRI, 2012. 17–36.
- Vida Csaba: A biztonság és a biztonságpolitika katonai elemei. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 1. (2013), 1. 87–105.
- Volkman, Uwe: Sicherheit und Risiko als Probleme des Rechtsstaats. *Juristen Zeitung*, 59. (2004), 14. 696–703.

Kiadja a Nemzeti Közszerkölátati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó.
A kiadásért felel: Koltay András, rektor
Szerkhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Kilián Zsolt
Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, György László,
Resofszki Ágnes, Szabó Ilse, Szarvas Melinda
Tördelőszerkesztő: Kilián Zsolt
Korrektorok: Bujdosó Hajnalka, György László,
Kalcics Ildikó, Resofszki Ágnes, Szarvas Melinda
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-507-9 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-509-3 (ePDF)
ISBN 978-963-531-508-6 (ePub)

